

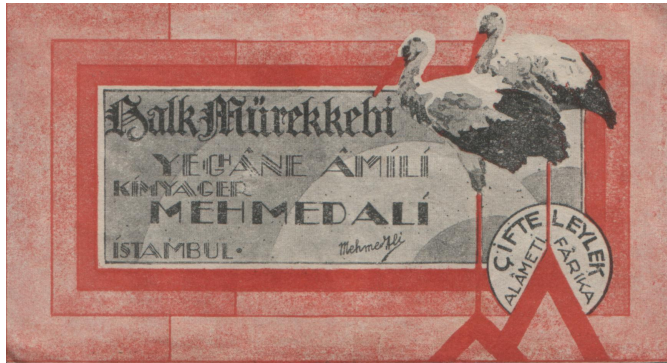
KATKILAR / ADDENDA

Mavroyeni Paşa, Dr. John Kirk ve Mehmet Ali Kâğıtçı hakkında notlar
Şeref Etker

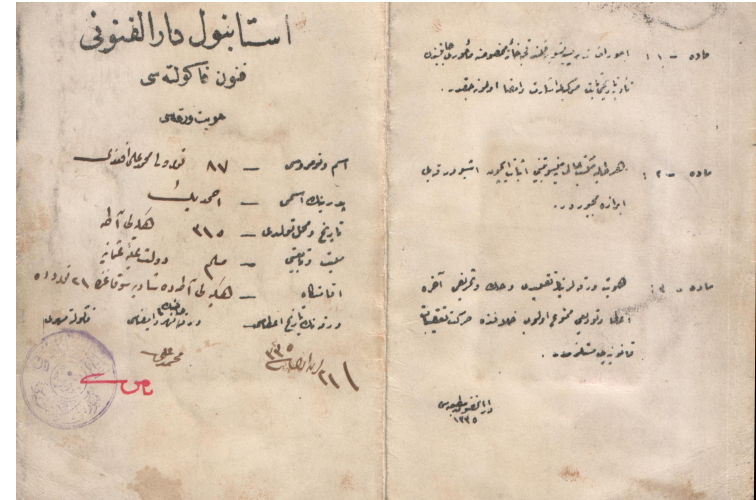
Mavroyeni Paşa'nın övdüğü "Mariani şarabı" eczacılık tarihine girmiş bir üründür.² Bordeaux şarabı ile koka yapraklarında oluşan bu içeceğin tanıtımı için pek çok ünlü kişiden referans alınmış, bunlar daha sonra albümler halinde yayımlanmıştır. Mavroyeni Paşa'nın sayın Feza Günergun'un makalesinde yayımlanan mektubu ve gravürü 1895'te Mariani Albümleri'nin ikincisinde yer almaktadır.³ Aynı mektup dördüncü albümde de yayımlanmıştır (1899), fakat gravür farklıdır. Dördüncü albümde ayrıca "Mavrogény-Pacha" başlıklı iki sayfalık bir biyografi vardır ve burada Mavroyeni Paşa'nın doğum tarihi 15 Eylül 1815 olarak verilmektedir.⁴ Biyografi, Mavroyeni Paşa'nın sağlığında, Vin Mariani için yazdığı mektup ve fotoğrafıyla birlikte albüm yayıncılarına verilmiş olabilir. O bakımdan dikkate alınmalıdır.

Sayın Asuman Baytop'un yazısında adı geçen Dr. John Kirk için geniş bir biyografi yayımlandığını makale basıldıktan sonra öğrendim. Bu kitapta Dr. Kirk'in botanik çalışmalarına değinilmektedir.⁵

Mehmet Ali Kağıtçı ile ilgili olarak *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*'nda yayımlanan yazının içinde 27. sayfada verilen fotoğrafın alt yazısı⁶: "Kimya-i hayati ve sanayi asistanı Mehmet Ali Kimya-i sanayi darülmehsaisinde, Teşrinevvel 1337 [Ekim 1921, Yerebatan]" olacaktır. Bu yazıya ek belgeleri sunuyorum:

Mehmet Ali Kağıtçı'nın ürettiği yerli mürekkebin etiketi (c. 1929)

Mehmet Ali Kağıtçı'nın İstanbul Darülfünunu Fünun Fakültesi kimliği (1335/1919)
(ön ve arka yüz)

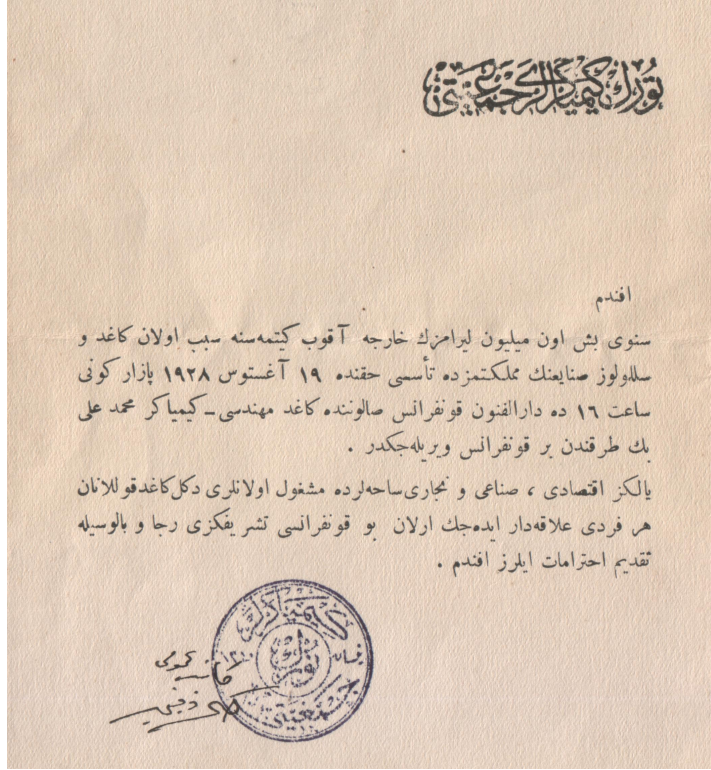
² W. H. Helfand, "Vin Mariani", *Pharmacy in History*, 22(1): 11-19, 1980

³ *Album Mariani*, Vol. 2, Paris, Librairie Henry Floury, 1895 (sayfalar numarasız)

⁴ "Mavrogény-Pacha", *Album Mariani*, Vol. 4, Paris, Librairie Henry Floury, 1899 (sayfalar numarasız)

⁵ D. Liebowitz, *The Physician and the Slave Trade: John Kirk, The Livingstone Expedition, and the Crusade against Slavery in East Africa*, New York, W.H. Freeman, 1999 (xii+314 s.)

⁶ Ş. Etker, "İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi Kimya Zümresi Müderris Muavini Mehmet Ali Kağıtçı", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, c. IV, sayı 2, 2003, s. 21-28

Türk Kimyagerler Cemiyeti'nin konferans davetiyesi

Türk Kimyagerler Cemiyeti

Efendim,

Senevi beş-on milyon liramızın harice akup gitmesine sebep olan kağıd ve selüloz sanayinin memleketimizde tesisi hakkında 19 Ağustos 1928 Pazar günü saat 16'da Darülfünun konferans salonunda Kağıd Mühendisi-Kimyager Mehmed Ali Bey tarafından bir konferans verilecektir.

Yalnız iktisadi, sanayi ve ticari sahalarda meşgul olanları değil kağıd kullanan her ferdi alakadar edecek bu konferansı teşrifleriniz rica ve bil-vesile takdim-i ihtiramat eyleriz efendim.

(Mühür) Türk Kimyagerler Cemiyeti Nisan 1340

(İmza) Katib-i Umumi Refik Kemal (?)

Muslihiddin Adil Taylan hakkında not

Ali Baltacıoğlu

Sayın Editör,

Emre Dölen Bey'in *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*'nın son sayısında [c.VI, Sayı 1, 2004] yer alan Darülfünun öğrencilerinin Balkan Savaşı ile ilgili eylemlerini konu eden yazısını zevkle okudum. Ancak Hacı Adil Bey'in [s.69] gerek bir müderris gerekse bir yönetici olarak bu eylemlerde öncü rol oynamasını biraz yadırgadım. Bu tablo daha önceden eylemci ve millici kimliğini bildiğim yine Hukuk Fakültesi müderrislerinden Muslihiddin Adil Bey'e daha yakışıyordu. Saray ile daima uzlaşmacı tavır sergileyen Sait Bey'e karşın, Muslihittin Adil Bey'in tavrı hep ulusal kurtuluştan yana olmuştur. Padişah'ın maddi yardımlarını geri çevirmiş ve *Tarik* gazetesi üzerinden çizgisini ve kararlılığını sürdürmüştür. Bu yazıda ve belgelerde adı geçen Adil Bey, Hacı Adil Arda Bey değildir. Muslihittin Adil Taylan'dır. Hukuk Fakültesi Müdürlüğü yapan Muslihiddin Adil Bey'dir (Mehmet Ali Ayni, *Darülfünun Tarihi*, Pınar Yayınları 1995, s.71). Ayrıca, söylev verenlerden Hukuk Fakültesi öğrencisi Denyal Behar ve Muslihittin Adil Beylerin İstanbul Barosu 1937 Levhası, Alaaddin Kral Matbaası albümünde güzel fotoğrafları vardır. Muslihittin Adil Taylan hakkında Suphi Nuri İleri'nin yazmış olduğu yazıyı eklyorum. Bir de babamın [İsmail Hakkı Baltacıoğlu] yazmış olduğu bir yazı var. Ancak onu bulamadım. Saygılarımla,

Ali Baltacıoğlu

Suphi Nuri İleri, "Muslihiddin Adil Taylan," *Yeni Adam*, 3 Şubat 1944, Sayı 475.

Bu büyük hatibi ve hukukçuyu da kaybettik. Uzun yıllar hastalık çeken meslektaşımız, üstadımız müderris, avukat ve gazeteci Muslihiddin Adil'i memleketimiz aydınları arasında bilmeyen ve sevmeyen hemen yoktur.

Merhum altmış iki yaşında öldü. Selanik ve İstanbul Hukuk Fakültelerinde müdürlük ve idare hukuku hocalığı etmişti. Orta tedrisat umum müdürlüğünde memleketimizde birçok lise açmaya muvaffak olmuştu. Maarif müsteşarı iken Ali Kemal nazır olur olmaz hemen azledildi. Müsteşarlıktan sonra mütareke devrinin başlarında *Tarik* gazetesini çıkarmaya başladı. Nesi var nesi yok ise satarak gazetesinin kuruluş masrafını tedarik etmiş, bütün gün ve gecelerini matbaada geçirerek bu memlekete kalem ile de hizmet etmek istemişti. Damat Paşa kabinesine, mandacılığa, düşman işgaline karşı pek şiddetli yazılar yazdığı için gazetesi kapatıldı. Milli istiklal savaşına merhum böylece ta ilk günden itibaren var kuvvetiyle iştirak etmişti.

Damat Ferit Paşa *Tarik* gazetesinin Mustafa Kemal aleyhinde neşriyat yapması için pek çok altın tahsisat vermek istemişse de Muslihiddin Adil